

Rozhovor s mistrem zenu a bojových umění Josefem Mádlem

MŮJ SVĚT V MEZERÁCH

Zdeněk Vojtíšek

Josef Mádl (*1960), mnišským jménem Džikan Kódó (Jikan Kodo), je mnich japonské zenové školy sótó, učitel bojových umění a meditace, představený kláštera Senšin-dži (Senshinji) a zakladatel školy Nagomi a Centra Avaloka. Aktivitám, které vede, slouží dům Avaloka na pražském sídlišti Stodůlky.

Jste vysvěceným buddhistickým mnichem, ale inspiruje vás také křesťanská zvěst a že objevujete i své židovské kořeny. Jaké duchovní dědictví jste získal od rodičů?

Původem jsem ze strany maminky i ze strany tatínka poloviční Žid a poloviční křesťan. Jsem křtěný, ale nepraktikuji již důsledně ani jedno z těchto náboženství svých předků. Nedodržuji sváteční zvyky ani předpisy košer stravy a šabaty, ale ctím základní morální imperativ Desatera, tak pevně zakotvený v židovské i křesťanské tradici. Můj osobní vnitřní duchovní ponor je vlastně nepřetržitým proudem dotazování po harmonii a snahy o ni. Ale aby toho náhodou nebylo málo, žiji – ač jsem dle vlastního náhledu hluboce věřící – v plnosti světského života.

Možná za nejen zlé, ale i mnoho dobrého mohou děkovat času poznamenanému hrou na komunismus, nazvanou socialismus. Rodiče byli pronásledováni a vězněni oběma zrušnými režimy minulého století: otec nacisty i komunisty, matka komunisty. Otec pro svůj původ a účast v nekomunistickém odboji, maminka byla odsouzena k vězení za emigraci. Oba rodiče byli sledováni režimní mocí. Já jsem tak od malička věděl, co se smí říkat navenek a co se může myslet jen v úzkém kruhu nejbližších. Všechny ty události samozřejmě znamenaly, že mé opakované pokusy o studium na vysněných vysokých školách byly jen marně vynaloženou energií.

Jaké jste měl tedy dětství?

Odmalička jsem si budoval vlastní svět v mezerách. Svou nekonformnost jsem ovšem nechtěl bdělému oku režimu demonstrovat otevřeným praktikováním

Jikan Kodo v televizním pořadu „Uchem jehly s evangelickým farářem Pavlem Klíneckým.“

křesťanství ani židovství. Žil jsem v hluboké důvěře v existenci B-ží. Toužil jsem po hlubinách moudrosti a vrcholech poznání. Nezbyvalo mi než samostudium a hledání vhodných učitelů. Vedle mých rodičů to byli lidé skrytě praktikující různé typy duchovnosti. Můj učitel *judo a aikijutsu*, mistr Vladimír Lorenz, známý jako Kasik, mne vedl vlastně od svých asi šesti let až do poloviny 80. let. Důležité pro mě bylo setkání s Vladislavem Zadrobílkem, krásným a hlubokým duchovním člověkem. Nechci ale zapomenout na další úžasné lidi, jako byl křesťanský kněz dr. Malinovský nebo Zora Hlavatá... Někdy se hluboká inspirace vynořila i jen v jediném setkání či několika větách, jindy jsem dlouze sledoval a následoval myšlenkové a spirituální směry a snažil se pochopit a ucítit, jak souzní s mou vlastní, možná naivní, leč hlubokou vírou ve jsoucnost B-ží a vyšší řád a spravedlnost.

Od bojových umění jste se asi dostal k zenu.

Moje záliba v japonských bojových uměních mě vedla k lásce k určitým vzorcům

estetiky a etiky, abych seznal, že to, před čím v úžasu a obdivu zůstávám fascinovaně a nevěřicně stát, pramení z čehosi, co tenkrát mělo neuchopitelný název „zen“. Jakkoliv jsem na počátku svých jinošských let myslel, že by bylo krásné vstoupit do nějakého přísného křesťanského řádu, zen mne oslovil natolik, že jsem tuto touhu transformoval v sen následovat cestu čistoty prostřednictvím zenu. Nepotřeboval jsem další náboženství, ale model pro osobní jednání, uvažování i estetickou harmonii. Potřeboval jsem operační program pro svůj svět v mezerách. Zaměřil jsem hluboké přání svého srdce na to, abych se potkal se zenem. A jako tolikrát v životě, i tentokrát mi „Ten, kdo slyší výkřiky úzkosti i důležitá přání mého života“, vyhověl. Zas to udělal po svém, nikoliv bez pečeti židovského humoru a bez smyslu pro drama i nekonečnou sranda. Přivedl mi do cesty skutečného zenového mnicha, opata zenového kláštera Daimanji, ctihodného Kosena Nišijamu. Byl jsem cvičen v technice meditace, v obřadech a recitaci suter, obznamen se způsoby učení a předávání a nakonec roku 2000 vysvěcen.

Jak se vám podařilo integrovat do přesvědčení o jediném Bohu uctívání Buddhy a další náboženské prvky?

Buddhismus ve svém srdci nerozvíjím jako náboženství, ale zejména jako velmi cenný a užitečný sociální model. Zejména jeho část, pojednávající o čtyřech vznešených pravdách a osmidílné stezce, o cestě za probuzením mysli. Buddhova nauka nám může přinést velmi užitečné vnitřní postoje, hluboké souznění v lidskosti, pochopení našeho společného člověčenského údělu, cesty od zrození ke smrti střední cestou.

Zen je pro mne prováděcí směrnici k poznání, vedení a zvládnutí mysli. Pro školu sótó je klíčový zazen, tedy meditace v sedě. Zen je technika, dle pramenů a tradice vytvořená a přijatá v Číně. Je to meditace s přesnými pravidly. Pokud se nedodržují, zen přinejlepším nepřináší kýžený výsledek. Při nejhorším pomáhají k hypertrofii ega. Benefitem správné meditace není vytržení, nejsou kouzla a čary, tím kýženým výsledkem meditace je projasnění mysli. Učení se práce s myslí, její výcvik a vedení až po konečnou transformaci.

Moje mysl a srdce vnímá Buddhovu nauku a zen jako dva prameny, vlévající se do jednoho proudu. Vody obou těchto veletoků jsou často chápány jako jednotný zdroj závlahy duše, ale já velmi často vnímám i ambivalentní povahu toho, čemu se říká zenový buddhismus.

Mluvme teď chvíli o institucích, v jejichž čele stojíte – Senshinji, Nagomi, Avaloka... Nedaří se mi v nich vyznat.

Senshinji, to je název kláštera, případně pouhého zendó, tedy sálu, v němž se provozuje zazen a zenbuddhistická praxe. Tento název mi pro mé potřeby předal ctihodný Kósen Nišijama při mém vysvěcení a já jej používám. Doslova to znamená klášter (nebo chrám) očisty srdce. Přičemž japonský ideogram *kokoro*, zde čtený jako „šin“, znamená zároveň srdce, ale i mysl.

Nagomi je škola bojových umění. Tento název vyslovil a dovolil používat herec divadla kjógen, pan Šigejama Šime, který se mnou i mémi žáky několikrát pobýval v Praze a učil nás krásným technikám žánru kjógen. Podle mínění některých měl tento název sloužit pouze pro divadlo a školu kjógen. Poté, co se skupina, věnující se kjógen osamostatnila, vzniklo určité dusno, a já jsem používání tohoto krásného názvu trochu potlačil, aby Nagomi mohlo vejít ve známost v původních sovislostech. Nicméně, princip nagomi, tedy čtení číslic sedm, pět a tři, je stále spojen se školou.

Avaloka je zejména místo, nejen fyzicky existující, ale i myšlenkový a energetický tvar, nové útočiště, v kterém zároveň funguje škola bojových umění, zároveň zendó Senshinji a zároveň centrum ostatních tradičních umění. Krom japonských bojových umění se zde praktikuje jóga, meditace a další činnosti, které bych snad populárně mohl nazvat cestami osobního rozvoje.

Dlouho jste se věnoval ochraně osob a výcviku bezpečnostních jednotek. Působíte ještě v této sféře?

Ano, snad dvanáct let (spíše trochu déle) jsem působil jako bodyguard a konzultant v otázkách bezpečnosti osob a majetku. Potřeboval jsem na extrémně nízko place-

né aktivity školy a kláštera vydělat i finanční prostředky. Prošel jsem v životě i dost dlouhou cestu sportovního střelce, věnoval se studiu i praxi výcviku osobní ochrany, taktiky a strategie jednání v krizových situacích, výcviku tzv. pudové, defenzivní i ofenzivní střelby z ručních palných zbraní, jízdy autem v extrémních situacích, organizování a zabezpečování hromadných kulturních či obchodních akcí. Ověřoval jsem si v praxi techniky bojového umění a dalších disciplin a odděloval jsem funkční od nefunkčních vzorců jednání. Vytvořil jsem systém neozbrojeného boje, který je snadno osvojitelný, a přitom účinný, systém střelby, závisící na jistých psychických vzorcích, systém sebeobrany pro ženy a tak... Nějaký čas jsem působil jako cvičitel jednotky, která poskytovala služby leteckým společnostem. V současné době již tyto aktivity snad až na drobné konzultace opouštím.

V současné době je velkým tématem vztah náboženství a násilí. O vztahu zenového buddhismu k násilí jste jako učitel bojových umění samozřejmě musel přemýšlet.

Zen nehlásá násilí, ale nutno podotknout, že ani nenásilí. Zen činí mysl přítomnou v přítomnosti a nehlásá násilí, neboť jasná mysl je prosta strachu; nenávisť je bláto, které špiní průzračné struktury bdělého vědomí. Z čeho a proč by pak zen vybízel k násilí? Nehlásá ani nenásilí. Možná jsem špatný mnich, ale když půjde o zadržování násilí na nevinných lidech, budu se snažit využít to, co jsem se při praxi bojových umění naučil.

Hodně se věnujete práci pro veřejnost. Máte jako duchovní učitel také stálou skupinu svých žáků?

Dům Avaloka na pražském sídlišti Stodůlky.

Nemám asi. Někteří mí dlouholetí žáci mi pomáhají učit skvělé aikido pro děti od 4 do 15 let a občas přijdou na meditaci. Ta ale teď už dlouho nebyla, měl jsem několik zranění a naposledy nehodu, při které jsem si zlomil již třetí bederní obratel. A já jim řeknu, že než sedět zazen v bolesti a nepravdě, je lepší chvíli ještě počkat a cvičit, abych se mohl hýbat.

Jikan Kodo.

Umíme si snad trochu představit, co znamená zenové mnišství v Japonsku. Jak je to ale v Česku?

Já mám jen své, individuální pochopení a hlubokou snahu o vnitřní pravdivost a poctivost. Mnišství může být „po čertech individuální“ cesta. Ale pokud sledujeme základní principy, odlišnosti jsou jen ve vnějším projevu. Já žiji v Avaloce, v malém služebním bytě se svou úžasnou maželkou a dvěma syny. Nechci, aby se můj život odlišoval od života ostatních lidí, ale přeji si, aby i oni byli rozhodnutí a pevní ve věrnosti a lásce, oddanosti a vděčném přijímání darů života.

V Česku působí několik škol a společenství zenových buddhistů. Inspirujete se vzájemně? Existuje nějaký český „zenový ekumenismus“?

Nechtěl bych, aby si to někdo vykládal špatně, ale s nikým se moc nestýkám. Mám co dělat, abych se vyznal ve vlastní cestě, a ještě někomu kecat do jeho, nebo poslouchat, jak jsem marnej – na to mě už v šedesáti moc neužije. Nejsem soudce. Znáte ten vtip? „Grunstein si stěžuje rabínovi: „Rabbi, muj kvelb s klobouky je proti stejnému obchůdku starého Weisse. Zboží máme stejný, nábytek v krámě stejnej, auslag podobnej. No a co by rabbi řekli, jemu kšeft jde jako víno a já jsem málem plajte!“ Rabín na to: „Nojo Grunstein, když von Weiss se vo ten svůj kšeft stará...“ Grunstein: „Rabbi, já ale taky!“ Rabín na to: „Ba ne, Grunstein, voni se staraj vo dva kvelby, a hlavně vo ten Weissův!“

Děkuji za rozhovor.